
Mentor, Uczony, Człowiek – prof. dr hab. Ryszard Herbut we wspomnieniach byłego studenta

Cytuj jako: Szczepański, A. (2025). Mentor, Uczony, Człowiek – prof. dr hab. Ryszard Herbut we wspomnieniach byłego studenta. W: B. Detyna, P. Szymaniec (red.), *Administracja publiczna i polityki publiczne. Tom poświęcony pamięci Profesora Ryszarda Herbuta. Seria: Administracja Publiczna – Zagadnienia Prawne, Instytucjonalne i Koncepcje Zarządzania* nr 5/2025 (s. 240–244). Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa.

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowa (CC BY 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

DOI: [10.71433/2025.99.4.15](https://doi.org/10.71433/2025.99.4.15)

„Nie umiera ten, kto trwa w pamięci żywych”, zauważył ks. Jan Twardowski. Słowa te, choć często przywoływane, nie tracą swojej głębi i aktualności. Zwłaszcza w obliczu straty jednostki wybitnej – Profesora Ryszarda Herbuta – który przez lata swojego życia pozostawił po sobie nie tylko imponujący katalog osiągnięć naukowych, ale także niezatarty ślad w umysłach i sercach wychowanków. Pamięć o Nim – oprócz żalu i tęsknoty – stanowi również akt najwyższego szacunku wobec jego dokonań, charakteru i wartości, które uosabiał w życiu codziennym. Był przykładem wierności własnym ideałom, wytrwałości, konsekwencji i etosu pracy, które to zasady wpajał studentom. Wszyscy oni, w tym piszący te słowa, są wdzięczni Profesorowi za trud włożony w kształtowanie charakterów swoich podopiecznych, w tym m.in. za otwartość, stałe dążenie do prawdy i impuls do dociekań oraz odkrywania nieuchwytnych znaczeń w miejscach, które z pozoru wydają się ich pozbawione.

Wiadomość o śmierci Profesora wywołała smutek i żal, skłaniając jednocześnie do refleksji i wspomnień o Wielkim Człowieku. Również autor tego tekstu czuje moralny obowiązek oddania hołdu Zmarłemu.

¹ Dr, Collegium Witelona Uczelnia Państwowa, ORCID: [0000-0003-0632-1713](https://orcid.org/0000-0003-0632-1713).

Pierwsze spotkanie z Profesorem

W 2001 r. rozpocząłem studia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy na specjalności „służby publiczne”². Nie wiedziałem wówczas, czym charakteryzują się nauki polityczne, nie znałem treści przedmiotowych realizowanych na poszczególnych zajęciach, nie poznałem nawet większości nauczycieli z mojej uczelni! Pamiętam jednak, że podczas zebrania studenckiego Koła Naukowego Młodych Politologów³ (KNMP), do którego zapisałem się już z początkiem roku akademickiego, starsi koledzy i koleżanki często wymieniali nazwisko Profesora Ryszarda Herbuta. Zawsze mówili o Nim z wielkim szacunkiem i estymą, podkreślając szeroką wiedzę i niezwykle przejrzysty styl prowadzenia wykładów. Pierwszorzecznikom polecali również zapoznać się z *Leksykonem politologii* (Antoszewski i Herbut, 2000), który ich zdaniem już niebawem miał się okazać pozycją niezbędną dla nas w trakcie studiów. I faktycznie tak było! Wkrótce, oprócz wspomnianego *Leksykonu*, pojawiła się kolejna „biblia”, tj. *Demokracje zachodnioeuropejskie – analiza porównawcza* (Antoszewski i Herbut, 1997) – napisany rzeczowym i zrozumiałym językiem podręcznik, który stał się niezbędny do zdania egzaminu z przedmiotu systemy polityczne Europy. Obie publikacje do dziś zajmują poczesne miejsce w mojej bibliotece.

W maju 2002 r. w ramach KNMP wziąłem udział w organizacji studenckiej konferencji naukowej pt.: *I Ogólnopolskie Forum Młodych „Oblicza demokracji. Demokracja lokalna a demokracja globalna”*. Legnicę odwiedzili wówczas przedstawiciele wielu ośrodków akademickich z kraju, m.in. z Katowic, ze Szczecina, z Włocławka i Rzeszowa. Dostałem wówczas zaszczytu osobistego poznania Profesora, który pełnił funkcję moderatora jednego z paneli dyskusyjnych. Zapamiętałem Go wówczas jako osobę bardzo inteligentną, o szerokiej i interdyscyplinarnej wiedzy, którą przekazywała w klarowny i bardzo sugestywny sposób. Profesor wzbudzał podziw i szacunek wśród uczestników konferencji do tego stopnia, że nie chcieli nawet opuścić sali obrad po zakończonej dyskusji! Woleli jak najdłużej z Nim pozostać i konstituować rozmowę, nawet kosztem czasu wolnego. Byli szczerze zafascynowani postacią Wykładowcy i – o czym wielokrotnie wspominali w rozmowach kularowych – szczerze nam Go zazdrościli. I nie bez znaczenia był tu również Jego wizerunek – osoby poważnej, o bystrym

² Zgodnie z obowiązującą wówczas Ustawą z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. nr 96, poz. 590 ze zm.) były to placówki, które realizowały kształcenie na kierunkach i (lub) specjalnościach zawodowych, przygotowujących absolwentów do podjęcia pracy. W ofercie edukacyjnej uczelni znajdowała się m.in. specjalność „służby publiczne”, której treści programowe odpowiadały tematyce realizowanej na kierunku politologia. W konsekwencji gros kadry dydaktycznej legnickiej PWSZ stanowili pracownicy naukowcy Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, w tym Profesor Ryszard Herbut.

³ Jego opiekunem był wówczas dr Robert Wiszniowski.

spojrzeniu i pojawiającym się niekiedy delikatnym uśmiechu na twarzy, z nieodłączną fajką w dłoni, z której unosił się subtelny zapach tytoniu, o delikatnym czekoladowo-wiśniowym aromacie.

Będąc Jego studentem...

W trakcie drugiego i trzeciego roku studiów uczestniczyłem w dwóch kursach prowadzonych przez Profesora. Były to: *Partie i systemy partyjne* i *Proces decyzyjny w Unii Europejskiej*, które uważam za jedne z najlepiej prowadzonych zajęć w całym moim studenckim życiu. Profesor Herbut już na wstępie zapewnił nas, że jeśli będziemy w stanie zanotować jego wykłady, a następnie opanować przekazane nam zagadnienia, to nie będziemy musieli korzystać z żadnych podręczników – nawet z Jego słynnej publikacji: *Teoria i praktyka funkcjonowania partii politycznych* (Herbut, 2002). I rzeczywiście – w trakcie prelekcji przekazywał nam bardzo dużo informacji, czyniąc to w sposób niezwykle interesujący, uporządkowany i zrozumiały, co umożliwiło opanowanie pożądanego przez Pana Profesora wiedzy. Swoje wykłady dzielił na trzy części, tj. wstęp (w którym przypominał problematykę poruszaną podczas poprzedniego spotkania), rozwinięcie (stanowiące właściwy fragment narracji) i zakończenie (podsumowujące omawiany zakres materiału). Na Jego prelekcje przychodzili niemal wszyscy studenci z całego roku, ponieważ każdy chciał Go posłuchać. I mało który z nas ośmielał się odzywać podczas zajęć, mimo że Profesor niekiedy zachęcał nas do dyskusji, starając się mobilizować słuchaczy do myślenia i holistycznego postrzegania otaczającego świata. Posiadane przez Niego wiedza, doświadczenie i sposób bycia, a także świadomość czekającego nas egzaminu skutecznie odbierały nam mowę. W konsekwencji zdecydowana większość uczestników wybrała pisemną formę weryfikacji przedmiotu, choć niektórzy (w tym autor niniejszego tekstu) zgłosili się na zaliczenie ustne. I nie żałowali podjętej decyzji!

Zwieńczeniem studiów był egzamin dyplomowy, przeprowadzony po zakończeniu ostatniego – szóstego – semestru nauki. Profesor Herbut jako nasz recenzent uczestniczył w pracy komisji⁴, zadając pytania i przysłuchując się odpowiedziom studentów. Jego obecność z jednej strony deprimowała dyplomantów, ale z drugiej – napawała poczuciem dumy i satysfakcji związanej z obecnością Profesora. Poziom radości osiągnął punkt kulminacyjny, gdy po zdanym egzaminie Profesor pogratulował nam uzyskania bardzo dobrych wyników i życzył wszelkiej pomyślności na dalszej drodze edukacyjnej.

⁴ Tworzyli ją ponadto: promotor – dr Robert Wiszniowski – i przewodnicząca – dr Lilla B. Paszkiewicz.

Kolejny etap

Naturalnym krokiem po ukończeniu legnickiej PWSZ była kontynuacja nauki w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie funkcję dyrektora – rzecz jasna! – pełnił Profesor Ryszard Herbut. Wprawdzie nie miałem już możliwości uczęszczania na Jego zajęcia, ale dostałem zaszczytu ponownego spotkania Go w innych okolicznościach – podczas zakończonego sukcesem egzaminu wstępnego na studia doktoranckie, do którego przystąpiłem już jako magister politologii. Po kilku latach przygotowałem pod opieką prof. dra. hab. Roberta Wiszniowskiego dysertację, którą Pan Profesor Herbut zgodził się zrecenzować. Bardzo wnikliwie przeanalizował treść pracy i sformułował szereg merytorycznych uwag i spostrzeżeń, z którymi oczywiście w pełni się zgodziłem i wprowadziłem je do wydanej niebawem książki, będącej poprawioną i uzupełnioną wersją doktoratu. Również i tym razem Pan Profesor nie odmówił pomocy i zgodził się być recenzentem publikacji, za co po dziś dzień jestem mu bardzo wdzięczny.

In memoriam

Profesor dr hab. Ryszard Herbut pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy. Był autorem i współautorem kilkudziesięciu prac, wśród których znajdowały się m.in. monografie, artykuły w czasopismach krajowych i zagranicznych oraz podręczniki akademickie. Do dziś stanowią one fundament kursów dotyczących problematyki systemów politycznych (w tym partyjnych), realizowanych na kierunkach studiów z zakresu nauk społecznych i humanistycznych.

Jednak najważniejsze dziedzictwo, które pozostawił po sobie Człowiek – Wzór Dydaktyki, Uczony i Nauczyciel, to zaszczerpiecie u wielu młodych osób wiary w sens poświęcenia naukowego i kontynuowania ścieżki badawczej. Był jednym spośród tych wybitnych przedstawicieli nauki, którzy swoim przykładem zachęcili byłych studentów – w tym piszącego te słowa – do podjęcia próby pójścia w ślady swoich autorytetów i kontynuowania ich wysiłków. Profesor Ryszard Herbut na zawsze pozostanie symbolem rzetelności badawczej, dydaktycznego autorytetu i bezgranicznego zaangażowania w rozwój nauki.

Mając powyższe na uwadze i odwołując się do przywołanych na wstępie słów ks. Jana Twardowskiego, mogę z całą mocą stwierdzić, że Profesor Ryszard Herbut nie odszedł, ale wciąż jest z nami, ponieważ pamięć o Nim jest i pozostanie żywa.

Bibliografia

- Antoszewski, A., Herbut, R. (red.). (1997). *Demokracje zachodnioeuropejskie – analiza porównawcza*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Antoszewski, A., Herbut, R. (red.). (2000). *Leksykon politologii*. Wydawnictwo Alta 2.
- Herbut, R. (2002). *Teoria i praktyka funkcjonowania partii politycznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. nr 96, poz. 590 ze zm.)